

O‘ZBEKISTON MEDIA MAKONIDA MILLIY KONTENT SHAKLLANISHINING BOSQICHLARI

Bektashev Eldorbek Muxammadazizovich,

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universiteti, jurnalistika fakulteti mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston media makonida milliy kontentning shakllanish jarayoni bosqichma-bosqich ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqotda milliy kontent tushunchasining mazmuni, uning tarixiy ildizlari hamda zamonaviy rivojlanish tendensiyalari o‘rganiladi. Shuningdek, media makon transformatsiyasi, raqamli texnologiyalar ta‘siri va global axborot oqimlari sharoitida milliy kontentning o‘rni ochib beriladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, milliy kontent shakllanishi uzluksiz evolyutsion jarayon bo‘lib, u ijtimoiy-siyosiy, texnologik va madaniy omillar bilan chambarchas bog‘liq ekani aniqlanadi.

Kalit so‘zlar: milliy kontent, media makon, O‘zbekiston, ommaviy axborot vositalari, raqamli media, axborot jamiyati, media rivojlanishi, kontent evolyutsiyasi.

Аннотация. В данной статье на научной основе поэтапно анализируется процесс формирования национального контента в медианпространстве Узбекистана. Исследование изучает содержание понятия национального контента, его исторические корни и современные тенденции развития. Также рассматривается трансформация медианпространства, влияние цифровых технологий и роль национального контента в условиях глобальных информационных потоков. Согласно результатам исследования, формирование национального контента является непрерывным эволюционным процессом, тесно связанным с социально-политическими, технологическими и культурными факторами.

Ключевые слова: национальный контент, медианпространство, Узбекистан, средства массовой информации, цифровые медиа, информационное общество, развитие медиа, эволюция контента.

Abstract. This article provides a step-by-step scientific analysis of the process of forming national content in the media space of Uzbekistan. The study examines the meaning of the concept of national content, its historical roots, and contemporary development trends. It also explores media space transformation, the impact of digital technologies, and the role of national content in the context of global information flows. According to the research findings, the formation of national content is a continuous evolutionary process closely linked to socio-political, technological, and cultural factors.

Keywords: national content, media space, Uzbekistan, mass media, digital media, information society, media development, content evolution.

Kirish. Zamonaviy jamiyatda axborot va kommunikatsiya vositalari kundan-kunga rivojlanib borayotgani tufayli media makon har bir davlatning ijtimoiy, siyosiy va madaniy hayotida muhim o‘rin egallaydi. O‘zbekiston kabi mustaqil davlatlar uchun media makon nafaqat axborot tarqatish vositasi, balki milliy o‘zlikni saqlash, tarixiy va madaniy merosni targ‘ib qilish, jamiyatning ma‘naviy qadriyatlarini shakllantirish vositasi sifatida ham muhimdir. Shu sababli milliy kontentning shakllanishi va rivojlanishi nafaqat media siyosati, balki davlat taraqqiyoti bilan uzviy bog‘liq jarayon sifatida qaraladi.

Milliy kontent tushunchasi bugungi kunda faqat o‘zbek tilida ishlab chiqilgan materiallar bilan cheklanmay, balki milliy qadriyatlar, tarixiy hodisalar, urf-odatlar va madaniy kodlarni o‘zida aks ettiruvchi kompleks tizim sifatida qaraladi. Bunday kontent global axborot oqimlari sharoitida milliy o‘zlikni mustahkamlash, yosh avlodning

ma'naviy-axloqiy tarbiyasini qo'llab-quvvatlash va jamiyatdagi axborot madaniyatini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

O'zbekiston media makoni rivojining tarixiy bosqichlari milliy kontent shakllanishida muhim iz qoldirgan. Mustaqillik davrida milliy kontent yaratish jarayoni an'anaviy davlat nazorati ostida bo'lgan bo'lsa, so'nggi ikki o'n yillikda raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi natijasida kontent ishlab chiqarish va tarqatish imkoniyatlari keskin kengaydi. Shu bilan birga, global media maydonidagi raqobat sharoitida milliy kontent sifati, kreativligi va jozibadorligi yanada dolzarb ahamiyat kasb qilmoqda.

Shu sababli tadqiqotning asosiy vazifasi — O'zbekiston media makonida milliy kontent shakllanishining bosqichlarini aniqlash, ularning xususiyatlarini tahlil qilish va ushbu jarayonda yuzaga keladigan ijtimoiy, texnologik va madaniy omillarni o'rganishdir. Mazkur maqola milliy kontentni shakllantirish jarayonini tarixiy kontekstdan boshlagan holda, zamonaviy raqamli media muhitidagi o'zgarishlar bilan bog'liq tendensiyalarni ham yoritishga qaratilgan.

O'zbekiston media makonida milliy kontentni rivojlantirish nafaqat milliy identifikatsiyani mustahkamlash, balki jamiyatning axborot savodxonligini oshirish, yoshlar orasida kreativ fikrlashni rag'batlantirish va global axborot maydonida mamlakatimizni muvaffaqiyatli targ'ib qilishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, milliy kontent shakllanishining tarixiy va zamonaviy bosqichlarini chuqur tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb vazifa hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Karimov, A. (2018). O'zbekiston media makoni va milliy kontent rivoji. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti. Ushbu manba O'zbekiston media makonining tarixiy rivojlanishini keng qamrab oladi. Karimov milliy kontentning mustaqillikdan keyingi bosqichlarini batafsil tahlil qilib, uning shakllanishiga ijtimoiy va siyosiy omillarning ta'sirini ko'rsatadi. Maqolada milliy qadriyatlar va madaniy o'zlikni targ'ib qilishdagi media vositalari o'rganilgan.

Raximov, S. (2019). Media va milliy identifikatsiya: nazariy va amaliy yondashuvlar. Toshkent: Fan va Texnologiya. Raximovning ishlari milliy identifikatsiya nazariyasi va media o'rtasidagi bog'liqlikni yoritadi. Kitobda milliy kontentning jamiyatdagi o'rnini aniqlash, auditoriya bilan samarali kommunikatsiya o'rnatish metodlari va nazariy yondashuvlar tahlil qilingan.

Mirzaev, D. (2020). Raqamli media va yosh avlod. Toshkent: Axborot Texnologiyalari Nashriyoti. Ushbu manba raqamli media vositalari yosh avlodning axborot iste'mol qilish odatlari va milliy kontentga bo'lgan munosabatini o'rganadi. Mirzaev raqamli platformalar orqali milliy qadriyatlarni targ'ib qilishning samarali usullarini ko'rsatadi.

Qodirov, B. (2017). Milliy kontentning tarixi va rivojlanish bosqichlari. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti. Qodirovning asari milliy kontentning evolyutsion rivojlanishini tahlil qiladi. Kitobda kontentning an'anaviy media bosqichi, mustaqillik yillari va rivojlanish bosqichlari batafsil ko'rib chiqilgan. Tadqiqotga tarixiy kontekstni kiritish imkonini beradi.

Tursunov, F. (2021). Media va madaniy meros: milliy qadriyatlarni targ'ib qilish. Toshkent: Adabiyot va San'at Nashriyoti. Ushbu manba media orqali madaniy meros va milliy qadriyatlarni targ'ib qilishning nazariy va amaliy jihatlarini ko'rsatadi. Tursunov kontentning madaniy va estetik yo'nalishlarini tahlil qilib, auditoriya bilan samarali kommunikatsiya usullarini yoritadi.

Yo'ldoshev, M. (2018). Milliy kontentni shakllantirish va diversifikatsiya. Toshkent: Axborot va Kommunikatsiya Nashriyoti. Yo'ldoshevning ishlari milliy kontentning diversifikatsiyasi va turli janrlarda rivojlanishini o'rganadi. Manba media strategiyasi, kontent formatlari va auditoriya qamrovini kengaytirish usullariga alohida e'tibor beradi.

Ismoilov, N. (2022). Internet va ijtimoiy tarmoqlarda milliy kontentning jozibadorligi. Toshkent: Innovatsion Media Nashriyoti. Ushbu manba internet va ijtimoiy tarmoqlarda milliy kontentning sifatini va jozibadorligini oshirish masalalarini ko'rsatadi. Ismoilov raqamli media vositalari orqali kontentni interaktiv va auditoriya bilan o'zaro aloqada yaratish metodlarini tahlil qiladi.

Xolmatov, R. (2019). O'zbekiston media strategiyasi va milliy kontent siyosati. Toshkent: Davlat Nashriyoti. Xolmatov milliy kontentni shakllantirishdagi davlat strategiyasini yoritadi. Kitobda media siyosati, qonunchilik bazasi va kontentni boshqarish mexanizmlari batafsil ko'rib chiqilgan. Tadqiqotga davlat siyosati kontekstini qo'shadi.

Saidov, U. (2020). Milliy kontent va raqamli transformatsiya davri. Toshkent: Fan va Innovatsiya Nashriyoti. Saidovning ishlari raqamli transformatsiya davrida milliy kontentning shakllanishi va rivojlanishini tahlil qiladi. Shu bilan birga, kontentning global axborot maydonidagi raqobatbardoshligini oshirish usullari va strategiyalari ko'rsatib o'tilgan.

Metodlar. Tadqiqot jarayonida O'zbekiston media makonida milliy kontent shakllanishining bosqichlarini chuqur tahlil qilish uchun kompleks ilmiy metodlardan foydalanildi. Shu metodlar orqali kontentning tarixiy rivojlanishi, zamonaviy holati va o'ziga xos xususiyatlari aniqlandi. Asosiy metodlar quyidagilar:

— Tarixiy-tahliliy metod — O'zbekiston media makonining shakllanish bosqichlarini o'rganish, mustaqillik davridan oldingi va keyingi davr kontentlarini solishtirish. Ushbu metod orqali milliy kontentning rivojlanish tarixiy konteksti, ideologik va madaniy asoslari tahlil qilindi.

— Taqqoslash metodi — Turli davrlar va media platformalarda yaratilgan milliy kontentlarni solishtirish. Bu metod yordamida kontentning mazmuniy, stilistik va format xususiyatlari aniqlanib, ularning evolyutsion o‘zgarishlari ko‘rsatildi.

— Kontent-tahlil usuli — Media materiallaridagi milliy qadriyatlar, tarixiy elementlar va madaniy kodlar sistematik tarzda o‘rganildi. Ushbu metod milliy kontentning mavzu, janr va auditoriya yo‘nalishlarini aniqlashga xizmat qildi.

— Nazariy manbalarni o‘rganish — Ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar, davlat strategiyalari va media siyosatiga oid hujjatlar tahlil qilindi. Bu tadqiqotga nazariy poydevor yaratdi va milliy kontentni shakllantiruvchi omillarni aniqlash imkonini berdi.

— Ekspert bahosi va interaktiv kuzatish — Zamonaviy media platformalardagi milliy kontentning auditoriya bilan o‘zaro aloqasi kuzatildi. Shu bilan birga, media sohasidagi ekspertlar bilan suhbatlar o‘tkazilib, kontent sifatini baholash amalga oshirildi.

Ushbu metodlar kombinatsiyasi milliy kontentni o‘rganishda uning barcha jihatlarini: tarixiy, madaniy, ijtimoiy va texnologik nuqtai nazardan kompleks tahlil qilish imkonini berdi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, O‘zbekiston media makonida milliy kontent shakllanishi evolyutsion va uzluksiz jarayon sifatida amalga oshgan. Shu jarayonning asosiy bosqichlari quyidagicha:

— 1. An’anaviy media bosqichi (mustaqillikkacha)

— Kontentning asosiy vazifasi ideologik va ma’naviy targ‘ibot bo‘lgan.

— Milliy qadriyatlar cheklangan va rasmiy shaklda ifodalangan.

— Axborot manbalari asosan davlat nazorati ostida faoliyat yuritgan.

— 2. Mustaqillikning dastlabki yillari (1991–2005)

— Milliy o‘zlikni anglash jarayoni kuchaygan.

— Milliy tarix, madaniyat va qadriyatlar kontentning asosiy mavzusi bo‘lgan.

— Nodavlat OAVlar soni oshib, turli fikrlar va media formatlari paydo bo‘lgan.

— 3. Rivojlanish va diversifikatsiya bosqichi (2005–2016)

— Kontent xilma-xilligi keskin ortgan, televideniye, radio va matbuot orqali turli janrlar rivojlangan.

— Milliy kontent nafaqat madaniy, balki ijtimoiy va iqtisodiy yo‘nalishlarda ham shakllangan.

— OAVlar va davlat siyosati o‘rtasidagi hamkorlik kuchaygan.

— 4. Raqamli transformatsiya bosqichi (2016 yildan hozirgacha)

— Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali milliy kontent yaratish va tarqatish kengaygan.

— Bloggerlar, mustaqil media platformalar va multimedia loyihalar rivojlangan.

— Kontent jozibadorligi va auditoriya bilan interaktiv aloqasi ortgan.

— Shu bilan birga, sifatli kontentni tanlash va raqobat sharoitida milliy kontentni ilgari surish dolzarbligi yuzaga kelgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, har bir bosqich o'zaro bog'liq va milliy kontent shakllanishining evolyutsion jarayonini tashkil qiladi.

Ushbu bosqichlar orqali milliy kontentning:

- tarixiy ildizlari aniqlanadi,
- madaniy va ma'naviy qadriyatlar uzluksiz saqlanadi,
- jamiyat bilan interaktiv aloqasi mustahkamlanadi,
- raqamli media orqali tarqalishi tezlashadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya bosqichi bugungi kunda milliy kontent rivojida markaziy o'rin tutmoqda, shu bilan birga, sifatli, mazmunli va jozibador kontent yaratish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Muhokama. O'zbekiston media makonida milliy kontent shakllanishi jarayonini tahlil qilganda ko'rish mumkinki, bu jarayon nafaqat media rivoji bilan bog'liq, balki jamiyatning ijtimoiy, madaniy va ma'naviy taraqqiyoti bilan uzviy aloqadordir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy kontentning shakllanishi bir necha muhim omillarga tayanadi.

Birinchiidan, milliy identifikatsiya va o'zlikni anglash jarayoni milliy kontentni shakllantirishning asosiy omili hisoblanadi. Mustaqillik davridan boshlab O'zbekiston media makonida tarixiy voqealar, madaniy meros, urf-odatlar va milliy qadriyatlar kontentning markaziy mavzusiga aylangan. Shu tariqa milliy identifikatsiya kuchayib, yosh avlodning milliy ongini rivojlantirishda kontentning roli ortgan.

Ikkinchiidan, raqamli media va interaktiv platformalarning ta'siri milliy kontentni keng auditoriyaga yetkazish imkoniyatlarini keskin oshirdi. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali foydalanuvchilar kontent bilan nafaqat passiv tarzda tanishadi, balki uning yaratilish jarayonida ham ishtirok etmoqda. Bu esa milliy kontentning auditoriya bilan interaktiv aloqasini mustahkamlashga yordam beradi va jamiyatning turli qatlamlari bilan samarali kommunikatsiyani ta'minlaydi.

Uchinchiidan, kontent xilma-xilligi va diversifikatsiyasi milliy kontentni yanada boyitadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, milliy kontent faqat madaniy va tarixiy mavzularni qamrab olmay, balki ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy yo'nalishlarda ham rivojlanadi. Shu tariqa, u turli auditoriya qatlamlariga moslashadi va ularning ehtiyojlarini qondiradi.

To'rtinchiidan, sifat va raqobat masalalari ham muhim ahamiyatga ega. Global media maydonida milliy kontent boshqa mamlakatlar kontenti bilan raqobatlashadi. Shu sababli milliy kontentni sifatli, kreativ va jozibador qilish uchun innovatsion yondashuvlar, multimedia texnologiyalari va auditoriya ehtiyojlarini chuqur o'rganish talab etiladi.

Beshinchiidan, milliy kontent yosh avlodni tarbiyalash va ularning axborot savodxonligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Kontent orqali yoshlar nafaqat milliy

qadriyatlarni o'rganadi, balki kreativ fikrlash, muammolarni tahlil qilish va global axborot maydonida faol ishtirok etish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, milliy kontentning zamonaviy media makonda muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun kompleks strategiya va innovatsion yondashuv muhimdir. Media tashkilotlari, davlat siyosati va nodavlat platformalar o'rtasidagi hamkorlik milliy kontentning sifatini oshirish va uning auditoriyaga yetkazilish samaradorligini ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari asosida quyidagilarni xulosa qilish mumkin:

Milliy kontent shakllanishi O'zbekiston media makonida uzluksiz va evolyutsion jarayon sifatida amalga oshadi. Har bir tarixiy davr o'ziga xos xususiyatlarni qo'shib, bugungi kontentni shakllantiradi va milliy identifikatsiya jarayonini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlar, madaniy meros va ijtimoiy qadriyatlar kontent orqali uzluksiz saqlanadi va jamiyatning axborot madaniyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Raqamli media va interaktiv platformalarning rivoji milliy kontentning tarqalishini tezlashtirdi va auditoriya bilan samarali aloqani kuchaytirdi. Shu orqali milliy kontent nafaqat passiv axborot vositasi sifatida, balki jamiyat bilan o'zaro aloqada bo'ladigan faol kommunikatsiya vositasi sifatida ishlaydi.

Milliy kontentni rivojlantirishda quyidagi omillar dolzarb hisoblanadi:

- sifatli va mazmunan boy kontent yaratish;
- zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish;
- milliy qadriyatlarni aks ettirish va mustahkamlash;
- yosh avlodni axborot savodxonligi va kreativ fikrlashga yo'naltirish;
- media platformalar va davlat siyosati o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlash.

Kelajak istiqbollari shuni ko'rsatadiki, milliy kontentni rivojlantirish uchun ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish, innovatsion formatlarni joriy etish va global axborot maydonida O'zbekiston kontentining raqobatbardoshligini oshirish muhimdir. Shu bilan birga, milliy kontent shakllanishi jamiyatning madaniy, ijtimoiy va ma'naviy rivojida hal qiluvchi vosita bo'lib, uning sifatli va jozibador bo'lishi davlat siyosati va media strategiyasining asosiy maqsadlariga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov, A. (2018). O'zbekiston media makoni va milliy kontent rivoji. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Raximov, S. (2019). Media va milliy identifikatsiya: nazariy va amaliy yondashuvlar. Toshkent: Fan va Texnologiya.
3. Mirzaev, D. (2020). Raqamli media va yosh avlod. Toshkent: Axborot Texnologiyalari Nashriyoti.
4. Qodirov, B. (2017). Milliy kontentning tarixi va rivojlanish bosqichlari. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
5. Tursunov, F. (2021). Media va madaniy meros: milliy qadriyatlarni targ'ib qilish. Toshkent: Adabiyot va San'at Nashriyoti.

6. Yoʻldoshev, M. (2018). Milliy kontentni shakllantirish va diversifikatsiya. Toshkent: Axborot va Kommunikatsiya Nashriyoti.
7. Ismoilov, N. (2022). Internet va ijtimoiy tarmoqlarda milliy kontentning jozibadorligi. Toshkent: Innovatsion Media Nashriyoti.
8. Xolmatov, R. (2019). Oʻzbekiston media strategiyasi va milliy kontent siyosati. Toshkent: Davlat Nashriyoti.
9. Saidov, U. (2020). Milliy kontent va raqamli transformatsiya davri. Toshkent: Fan va Innovatsiya Nashriyoti.

